

A stylized tree icon in gold, consisting of three rounded shapes representing leaves and a central vertical stem.

Juuan kunnan
**TALOUSARVION 2025 JA
TALOUSSUUNNITELMAN 2026-2027
LAADINTAOHJE**

kunnanhallitus 9.9.2024 §126

Sisällys

Yleiset talousnäkymät ja arviot tulevasta kehityksestä	2
Kuntatalouden kehitys.....	3
Juuan kunta	4
Verotulot ja valtionosuudet.....	4
Väestöennuste.....	5
Talouden tasapainottamistyö Juuan kunnassa.....	6
Talousarvion tavoitteet	7
Käyttötalous.....	7
Yleisperusteet	7
Toimintatuotot sekä maksujen ja taksojen määrittäminen.....	8
Toimintakulut	8
Investoinnit.....	9
Sisäiset erät	10
Aikataulu.....	10

Taloussuunnitelmakehys ja talousarvion laadintaohjeet

Talousarvion rooli on tärkeä kunnan talouden ja toiminnan ohjauksen välineenä. Talousarvion laadintaohjeen on tarkoitus antaa konkreettisia ohjeita talousarvion valmistelua varten. Talousarviossa- ja taloussuunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvioon otetaan valtuuston hyväksymät sitovat tavoitteet.

Kuntalain 14 § mukaan valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Valtuuston tulee päättää kuntastrategiasta, talousarviosta ja taloussuunnitelmasta, omistajaohjauksen periaatteista, varallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan perusteista.

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen taloussuunnitelmakaudella.

Yleiset talousnäkymät ja arviot tulevasta kehityksestä

Lähde VM talouskatsaus kesä 2024:

Suomen talous supistui vuonna 2023 eikä sen ennusteta juuri kasvavan vuonna 2024. Inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta. BKT kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2025 ja 1,5 prosenttia vuonna 2026, vaikka julkisiin menoihin kohdistuvat säästöt ja verojen korotus vähentävätkin kotimaista kysyntää ja nostavat hintoja. Työllisyys laskee hieman vuonna 2024, mutta ennakoidaan kasvavan vuodesta 2025 lähtien kysynnän kasvun ja työllisyystoimien ansiosta. Vuoteen 2026 mennessä 15–64-vuotiaiden työllisyysaste nousee 73,9 prosenttiin ja työttömyysaste laskee 6,9 prosenttiin. Investointien ennakoidaan kääntyvän kasvuun vuonna 2025. Ongelmana on kuitenkin rahoituksen heikko saatavuus monen yrityksen osalta.

Julkisyhteisöjen alijäämät ovat syvät. Tänä vuonna julkisyhteisöjen alijäämän arvioidaan olevan 3,7 prosenttia suhteessa BKT:hen. Vuonna 2025 talous elpyy ja hallituksen päättämät toimet alkavat vahvistaa valtion taloutta, joten julkisyhteisöjen alijäämä kohenee 3,1 prosenttiin. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon mittavat alijäämät ja heikko talouden suhdanne kasvattavat julkisyhteisöjen velkaa alkuun nopeasti. Tänä vuonna velkasuhde nousee yli 80 prosentin suhteessa BKT:hen, jonka jälkeen velkasuhde jatkaa hidasta kasvua läpi ennustejakson. Valtion 2025 talousarvioesitys on julkaistu elokuussa 2024 ennakoitua alijäämäisempänä.

Vuonna 2025 menoja kasvattavat mm. suuret puolustushankinnat, mutta toisaalta hallitusohjelmassa ja kevään 2024 kehysriihessä päätetyt hallituksen sopeutustoimet kasvattavat julkisen talouden tuloja ja vähentävät menoja merkittävästi.

Julkisen talouden alijäämä kohenee, mutta jää yli 3 prosenttiin. Seuraavina vuosina rahoitusasema paranee edelleen ja asettuu alle 2 prosenttiin vuonna 2028. Perusjäämä eli julkisyhteisöjen rahoitusasema ilman korkomenoja on lähellä tasapainoa. Julkisyhteisöjen velka jatkaa kasvuaan ja kasvaa nopeasti tänä vuonna yli 80 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Sen jälkeen velkaantuminen hidastuu säästötoimien ansiosta, mutta jatkaa kasvuaan edelleen hieman yli 85 prosenttiin vuonna 2028

Kuntatalouden kehitys

Kuntahallinnon synkät luvut aiheutuivat etenkin kulutusmenojen ennakoitua suuremmasta tasosta. Tilanne näyttää tulevina vuosina synkkenevän entisestään, sillä menot kasvavat tuloja nopeammin.

Kuntahallinnon alijäämän suhteessa BKT:hen arvioidaan pysyvän vuonna 2024 viime vuoden lukemissa eli 0,5 prosentissa. Kuntien ja kuntayhtymien ensimmäisen neljänneksen tiedot viittaavat siihen, että menojen kasvu on jatkunut alkuvuonna ennakoitua ripeämpänä. Talouden alavireisyys laskee kuntien saamia yhteisöverotuloja vuonna 2024, mutta muiden kuntien verolajien arvioidaan kehittyvän suotuisasti. Kuntahallinnon alijäämä syvenee vuonna 2025 1,9 miljardiin euroon ja edelleen yli kahteen miljardiin euroon vuosina 2026–2028. Kuntahallinnon kulutusmenojen kasvu jatkuu ennustevuosina melko ripeänä, mikä aiheutuu pääasiassa hintojen noususta. Kunnallisverotuloja nostaa mm. keskimääräisen kunnallisveron nousu ja kiinteistöverotuloja hallituksen päätös nostaa maapohjien verotuksen alarajaa. Kuntien saamat tulonsiirrot valtiolta laskevat sote-siirtoon liittyvän tarkistuksen sekä hallitusohjelman mukaisen valtionosuuksiin tehtävän indeksisäästön vuoksi. Vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle vuosiksi 2023–2027 sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi.

Poikkeuksen laskevaan kulutuksen volyymikehitykseen muodostaa vuosi 2025, jolloin kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Kuntien tulonsiirrot valtiolta kasvavat vuonna 2025, sillä TE-palveluiden järjestämisestä muodostuu kunnille uusi valtionosuustehtävä, jonka rahoitus kohdennetaan kunnille peruspalveluiden valtionosuuden kautta. Kuntien näkökulmasta tässä on varsin todennäköisenä riskinä se, että valtion osoittama ”100-prosenttinen” rahoitus ei ole riittävällä tasolla.

Valtionosuuksiin tehdään vuosina 2025–2027 ylimääräisiä leikkauksia sote-siirtoon liittyvien takautuvasti perittävien valtionosuuksien vuoksi. Valtionosuuksien kasvua hidastaa myös hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024–2027 sekä asukasluvun ja laskentatekijöiden muutokset, erityisesti lapsi-ikäluokkien pieneneminen. Oikaisu tehdään asukasperusteisesti, ei toteutuneiden kustannusten mukaan. Pohjois-Karjalan kuntien valtionosuuksia on leikattu myös Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tekemällä kirjauksella palkkaharmonisaatiosta. Asian käsittely on kesken hallinto-oikeudessa.

Verotulot ovat jatkossa kuntahallinnon merkittävin tulonlähde. Hallitus päätti kevään 2024 kehysriihessä kasvattaa kunnallisverotuksen efektiivisyyttä poistamalla tulosta tehtävän ansiotulovähennyksen ja kasvattamalla vastaavasti ensisijaisesti valtion verosta tehtävää työtulovähennystä. Kuntien verotulomenetysten korvauksia alennetaan kuitenkin muutoksen aiheuttamaa kunnallisverotuoton kasvua vastaavasti, mikä pienentää valtion tulonsiirtoja kunnille. Vaikka kuntien verotulojen kasvuprosentit pysyvät ennustevuosina pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella, ei verorahoitus riitä kuntahallinnon investointien rahoittamiseen.

Kuntahallinnon investointipaineet pysyvät edelleen mittavina muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän edellyttämien muutosten vuoksi. SOTE-rakennusten hyvinvointialueuudistuksessa määräpituisiksi säädetyt vuokrasopimukset päättyvät viimeistään vuoden 2026 alusta lukien. Sote-kiinteistöjen vuokraustilanne muodostaa riskin tuleville vuosille, kun lakisääteinen vuokrausaika päättyy. Tämä on huomioitava varovaisuuden periaatteella kunnissa taloussuunnitelmavuosien toimintatuotoissa.

Kuntahallinnon menot voivat osoittautua painelaskelmaa maltillisemmiksi, jos kunnat pystyvät sopeuttamaan sekä palveluverkkoaan että toimintaansa vastaamaan pienenevää palvelutarvetta ja rahoitusta. Kuten aiemminkin, palveluverkon karsiminen voi osoittautua kuitenkin kaikenkokoisissa kunnissa poliittisesti hankalaksi asiaksi.

Juuan kunta

Juuan kunnan vuoden 2023 tilinpäätöksen tulos oli 0,7 milj. euroa positiivinen. Tilinpäätös piti sisällään hyvinvointialueuudistukseen liittyviä verohäntiä alkuvuoden verotilityksissä. Verotulot sinällään toteutuivat liki talousarviossa arvioidun mukaisesti. Myös toimintakulut jäivät talousarviossa arvioitua pienemmiksi ja nämä yhdessä mahdollistivat positiivisen tuloksen. Vuosi 2023 oli ensimmäinen vuosi ilman sote-kustannuksia ja hyvinvointialueuudistuksen perusteella vähennettyjä verorahoituseriä (verotulot, valtionosuudet).

Juuan kunnan taseessa on kohtuullinen määrä ylijäämää (13 milj. euroa) joka antaa mahdollisuuksia sopeutua heikentyvään taloustilanteeseen taseen ylijäämän näkökulmasta. Juuan kunnan velkaantuneisuus on kohtuullinen ja korkokustannukset ovat olleet pienet huolimatta korkotason noususta. Nykyinen lainakanta (heinäkuussa 2024 1 laina 5,6 milj. euroa) on sidottu kiinteään korkokantaan vuoden 2027 alkuun saakka.

Investointitaso on Juuan kunnassa ollut perinteisesti varsin matala. Poikkeuksena oli uuden koulukeskuksen ja asumisyksikön rakentaminen. Tämä heijastuu sekä alhaiseen velkaantumiseen että korjausvelkaan. Investoinneissa ovat pitkään painottuneet erilaiset korjausinvestoinnit em. koulun rakentamista lukuun ottamatta.

Vuoden 2024 talousarvio hyväksyttiin 0,92 miljoonaa euroa alijäämäisenä ja taloussuunnitelmakausi 2025–2026 on 1,7 milj. euroa alijäämäinen. Tuloksen alijäämä vuosina 2024–2026 on 2,7 milj. euroa. Talousarvion 2025 ja taloussuunnitelmavuosien 2026–2027 osalta tarvitaankin toimenpiteitä alijäämän pienentämiseksi. Vuoden 2024 talousarvion tulos on 1,25 miljoonaa euroa tappiollinen. Poistot ovat noin 1,8 miljoonaa euroa, joten toimintakatteen vaje poistojen kattamiseksi on em. 1,25 miljoonaa euroa vuonna 2024 talousarviossa.

Taulukko: TA2024 talouden alijäämä talousarviovuonna 2024 ja talousarviovuosina 2025-2026

	KS 2024	SV1 2025	SV2 2026	Yhteensä
VUOSIKATE	546 415	923 081	1 258 081	
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 800 680	-1 800 680	-1 800 680	
TILIKAUDEN TULOS	-1 254 265	-877 599	-542 599	-2 674 463
POISTOERON MUUTOS	331 270	331 270	331 270	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-922 995	-546 329	-211 329	-1 680 653

Verotulot ja valtionosuudet

Verotulot

Verotulon ennakoidaan kasvavan vuodesta 2024 vuoteen 2025 0,4 %, n. 0,3 milj. euroa. Verotulojen ennustetaan olevan 8,7 milj. euroa. Vuodelle 2026 ennakoidaan verotulojen lisääntyvän 3,5 % 9,0 milj. euroon. Vuodelle 2027 ennakoidaan 1,0 % kasvua. Efektiivisen veroasteen ennakoidaan olevan 6,01 % vuonna 2025.

Juuan kunnassa menossa oleva kiinteistöveroselvitys vaikuttaa kiinteistöveron määrään hieman. Tavoitteena on jatkaa kiinteistöveroselvityksen tekemistä myös vuonna 2025, koska kaikkia kiinteistöjä ei ole vielä käyty läpi. Kiinteistöveron osalta on menossa kokonaisuudistus, joka toteutuessaan saattaa vaikuttaa tulevana vuosina kiinteistöverotulon määrään myös alentavasti.

Taulukko: Juuan kunnan verotulolaskelma 2022–2027, tuhatta euroa (Kuntaliitto 8/2024)

TILIVUOSI	2022	2023	2024**	2025**	2026**	2027**
Verolaji						
Kunnallisvero	11 416	5 605	5 823	5 835	6 070	6 083
<i>Muutos %</i>	-0,1	-50,9	3,9	0,2	4,0	0,2
Yhteisövero	2 668	1 553	1 363	1 381	1 453	1 533
<i>Muutos %</i>	-5,3	-41,8	-12,2	1,3	5,3	5,5
Kiinteistövero	1 288	1 309	1 532	1 534	1 534	1 534
<i>Muutos %</i>	6,5	1,6	17,1	0,1	0,0	0,0
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	15 372	8 467	8 719	8 749	9 057	9 149
<i>Muutos %</i>	-0,5	-44,9	3,0	0,4	3,5	1,0

Valtionosuudet

Juuan kunnan valtionosuuksiksi talousarviossa vuonna 2024 on arvioitu 2,1 milj. euroa.

Elokuussa 2024 julkaistussa Kuntaliiton valtionosuuslaskelmassa ennustetaan vuoden 2025 valtionosuuden olevan (sis. OPM ja TE-palveluiden valtionosuuden) n. 2,7 milj. euroa.

TE-palveluiden takia valtionosuusrahoitus lisääntyy 0,8 milj. euroa, mutta muiden tekijöiden (mm. väestön vähentyminen ja ikääntyminen) vähentävän vaikutuksen kokonaislisäystä on vain 0,6 milj. euroa. Tämä tarkoittaa valtionosuuksien vähentymistä nykyisten tehtävien osalta noin 0,22 miljoonalla eurolla. Juuan ja viiden muun kunnan oikaisuvaatimus valtionosuuslaskennasta hylättiin Valtiovarainministeriössä ja asian käsittely jatkuu hallinto-oikeudessa.

Väestöennuste

Väestöennuste antaa kehitysnäkymän, jonka avulla toimialojen tulee mitoittaa palvelunsa ja niiden tuottamat toimintatuotot sekä vaatimat toimintakustannukset talousarviovuodelle, taloussuunnitelmavuosille sekä pidemmällekin aikavälille.

Juuan kunnan väestömäärä on laskenut vuosittain hieman vajaalla sadalla henkilöllä jo pitkään. Trendin ennustetaan edelleen jatkuvan. Myös ikärakenne muuttuu siten, että nuorempien ikäluokkien osuus vähenee ja vanhempien lisääntyy. Väestön muutokset vaikuttavat niin palvelujen kuin määrärahojen tarpeeseen sekä laatuun. Väestön vähentymisellä on myös

laskeva vaikutus palveluista saataviin toimintatuottoihin potentiaalisen asiakaskunnan vähentyessä.

Vuoden 2025 talousarviota sekä taloussuunnitelmaa vuosille 2026–2027 laadittaessa tulee ottaa huomioon väestön vähentymisestä sekä ikääntymisestä seuraava aleneva asiakas- ja palvelunkäyttäjämäärä tarjottavien palvelujen määrässä ja sisällöissä.

Taulukko : Juuan kunnan väestöennuste 2022–2030 (Lähde Tilastokeskus väestöennuste)

	Yhteensä	0 - 6	7 - 12	13 - 15	16 - 18	19 - 49	50 - 64	65 - 74	75 -
2023	4310	147	157	113	147	967	1024	927	828
2024	4237	148	149	96	130	994	950	907	863
2025	4167	146	150	87	124	986	888	909	877
2026	4099	144	145	77	113	996	827	910	887
2027	4033	147	140	74	97	1004	782	891	898
2028	3969	150	130	84	86	1000	727	881	911
2029	3908	155	125	80	77	994	688	850	939
2030	3847	160	128	75	74	978	650	830	952

Talouden tasapainottamistyö Juuan kunnassa

Kunnanhallitus päätti 12.2.2024 § 27 talouden tasapainottamistyön aloittamisesta Juuan kunnassa. Juuan kunta on sopeuttanut talouttaan jo parin vuoden ajan, mutta toimet eivät ole riittäviä. Tavoitteena on kuntalain mukaisesti tilanne, jossa taloussuunnitelmakausi on tasapainossa tai ylijäämäinen.

Talouden tasapainottaminen edellyttää kaikilta yksiköiltä toiminnan kehittämistä kustannustehokkaammaksi, säästötoimenpiteitä sekä tavoiteltava tulotason kasvua. Näiden kautta tavoitteena on toimintakatteen pieneneminen vuosina 2025-2027. Lisäksi Sote-kiinteistöstä aiheutuvat tulomenetyksriskit tulevat huomioitavaksi viimeistään vuodesta 2026 alkaen.

Jokaisen palvelualueen ja toimielimen tulee esittää talousarvionsa yhteydessä toimenpiteet, joilla pyritään tasapainottamaan kunnan taloustilanne vuosina 2025-2027. Erityisesti tulee ottaa huomioon taloussuunnitelmavuosien mm. väestömuutoksen vaikutus kehitykseen ja palvelutarpeisiin.

Toimenpiteet tulee esittää palvelualueittain ja vastuualuetasoin. Lisäksi toimielinten tasolla esitetään omat toimenpiteet. Toimenpiteiden laadinnassa on tehtävä yhteistyötä palvelualueiden kesken sitten, että toimenpiteet ovat kunnan osalta hyödyllisiä.

Juuan kunnan palveluiden tuottoja kustannuksia tulee verrata Valtiokonttorin tarjoamaan kuntatietomateriaalin avulla eri kuntien lukuihin. Tasapainottamistyössä erityistä huomiota on kiinnitettävä palveluihin, joissa Juuan kunnan kustannukset- tai tuotot poikkeavat merkittävästi verrokkiaineistosta.

Raportit löytyvät osoitteesta [Kuntien ja kuntayhtymien talous - Tutkihallintoa.fi](https://www.juuka.fi/kuntien-ja-kuntayhtymien-talous-tutkihallintoa) .

Lisäohjeita raporteista antaa taluspäällikkö Ilpo Huurinainen ilpo.huurinainen@juuka.fi tai 040-104 2003.

Talousarvion tavoitteet

Valtuusto hyväksyy talousarviossa tulosalueille sitovat tehtäväkohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat. Lisäksi hyväksytään kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Määräraha ja tuloarvio voidaan huomioida brutto- tai nettomääräisenä.

Talousarviossa- ja taloussuunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kaikkien tavoitteiden tulee olla helposti mitattavia ja seurattavia. Toiminnallisten tavoitteiden osalta huomiota tulee kiinnittää tavoitteiden laatuun ja mitattavuuteen. Talousarvio ja taloussuunnitelma on laadittava siten, että kunnan strategia ja sen tavoitteet toteutuvat ja edellytykset tehtävien hoitamiseen turvataan sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Tavoitteiden tulee olla toteutettavissa talousarvioon varattujen määrärahojen sekä käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Yksittäisiä tavoitteita ei tule olla kohtuullinen määrä suhteessa toteutusresursseihin.

Raami

Talousarvion 2025 valmistelua ohjataan kunnanhallituksen hyväksymällä talousarviokehyksellä. Vuoden 2025 talousarvion valtuustoon nähden sitovien määrärahojen alustavat tavoitekehykset ovat liitteenä. Tavoitekehysiä tarkennetaan toimialojen kanssa käytävien talousarvioneuvottelujen perusteella.

Talousarviokehys on tiukka ja sen saavuttaminen edellyttää tiukkaa menokuria ja talouden tasapainottamiskeinojen käyttöä. Liikkumavaraa ei käytännössä ole.

Palvelualueiden tulee hakea toiminnallista kustannustehokkuutta ja rakenteellisia säästöjä talousarvioraamituksen toteuttamiseksi.

Kunnille on siirtymässä lain perusteella uutena tehtävänä TE-palvelut, joille muodostetaan uusi TE-vastuualue, joka lisää hallinnon palvelualueen kustannuksia. Valtio lisää tämän takia valtionosuuksia kunnille. Tavoite on kattaa kaikki kustannukset valtionosuuksilla, joskaan kokemusta tehtävästä ja sen toteutumasta ei ole.

Käyttötalous

Yleisperusteet

Talousarvion perusteena on käytetty vuoden 2023 tilinpäätöksen lukuja oikaistuna merkittäville vuodelle 2024 tehdyillä muutoksilla. Lukuja ei ole korjattu inflaation mukaisesti. Talousarvio valmistellaan viimeisimpien VM:n ilmoittamiin valtionosuuslukuihin ja veroennusteisiin perustuen.

Tulot- ja menot on arvioitava mahdollisimman realistisesti verraten niitä kuluvan vuoden 2024 toteutumaennusteeseen ja soveltuvin osin vuosien 2022–2023 tilinpäätöksen toteutumalukuihin. Talousarvion 2024 lukuihin verrataan tarvittaessa.

Toiminnan muutokset on huomioitava mahdollisimman tarkoin talousarvion laadinnassa. Tällainen on mm. hallinnon palvelualueelle sijoittuva TE-palveluiden siirtyminen kuntiin vuoden

2025 alusta lukien. Rakennus- ja purkukhankeista tai muista kertaluonteisista asioista johtuvat määrärahat tulee huomioida talousarviossa ja taloussuunnitelmassa.

Merkittävät määrärahan muutokset tulee perustella budjettijärjestelmän infosarakkeeseen.

Toimintatuotot sekä maksujen ja taksojen määrittäminen

Kunnan päätettävissä olevia maksuja ja taksoja on tarkistettava vähintään kustannustason sekä myynnin tason muutosta vastaavasti.

Jos taksoja ei ole tarkastettu vuosittain kustannustason muutosta vastaavasti, tulee huomioida yleisen hintatason muutos edellisestä korotuksesta alkaen.

Kuluttajahintaindeksin 2015 kehitys vuosina 2015–2023

	Indeksipisteluku	Vuosimuutos (%)
2015	100,00	.
2016	100,35	0,35
2017	101,10	0,74
2018	102,20	1,08
2019	103,25	1,02
2020	103,55	0,29
2021	105,82	2,19
2022	113,36	7,12
2023	120,44	6,24

Toimintatuotot on budjetoitava varovaisuuden periaatetta noudattaen mahdollisimman realistisesti kuluvan ja aiempien vuosien toteutumiin sekä väestörakenteen muutoksiin perustuen.

Lisäksi tulee huomioida mahdolliset toiminnan sekä lainsäädännön muutokset, joilla on vaikutusta toimintatuottoihin. Lakisäätteiset maksut ja taksat tulee pääsääntöisesti periä täysimääräisenä.

Konserniyhtiöiden on tarkistettava maksujen ja taksojen tasoa kustannustason muutosta vastaavasti.

Toimintakulut

Henkilöstömenot

Vakinaisen henkilöstön henkilöstömenot ajetaan palkka järjestelmästä budjettijärjestelmään keskitetysti elo-syyskuun toteutuman perusteella. Lukuihin tehdään keskitetysti 2 % korotus vuodelle 2025. KVTES 2022-2025 sopimuskausi päättyy keväällä 2025 ja todellisia palkankorotus lukuja ei tiedetä.

Määräaikaisen henkilöstön palkat (tilit 4003 sijaiset ja 4004 tilapäiset)

Määräaikaisen henkilöstön tiedot täytetään budjetoitijärjestelmässä kohdassa 220 Muut palkat. Sijaisten ja määräaikaisten käyttöä tulee arvioida erittäin tarkoin ja harkiten.

Vakinaisen ja määräaikaisen henkilöstön palkoissa ei saa olla päällekkäisyyksiä, siten että palkkarahat varataan molemmille, jos vain toinen määräraha on toteutumassa.

Palkkatuettujen palkat ja tulot

Palkkatukityöllistäminen Juuan kunnassa päättyy v. 2024 lopussa. Määrärahoja ei enää budjetoida tileille 4006 Palkkatuettujen ja 3300 Palkkatuki. Vuonna 2024 jo alkaneet palkkatuetut työsuhteet, jotka jatkuvat (jos niitä on) vuoden 2025 puolelle ovat ainoa poikkeus.

Palkkatuettujen hoitamia tehtäviä korvaamaan tarvittavan henkilöstön palkkakustannukset budjetoidaan tilapäisten tilille 4004.

Muut toimintakulut

Toimintamäärärahat tulee arvioida realistisesti, mutta niin tiukasti kuin mahdollista. Lakisääteisten palveluiden määrärahojen riittävyys tulee pitää ensisijaisena budjetoinnissa.

Välttämättömyystuotteiden ja -palveluiden (esim. energia, sähkö, polttoaineet, kuljetukset, elintarvikkeet) hankinnat huomioida talousarviossa ensisijaisena.

Investoinnit

Pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno ylittää 10 000 euroa kirjataan investointeihin.

Kustannusten ja korkojen nousun vuoksi investointikehyksenä käytetään 0,8 milj. euroa vuodessa. Investointikehystä tarkastellaan useamman vuoden aikajaksolla, joten jonakin vuonna kehys voi ylittyä, kun se myöhemmin alittuu vastaavasti. Uusia investointeja on tarkasteltava erityisen kriittisesti.

Tehtävien investointien valinnassa käytettävä erityisen tarkkaa harkintaa. Tapahtunut korko- ja kustannustason nousu on huomioitava investointien toteutuksessa mahdollisimman hyvin. Tämä korostuu, mikäli hankinnan suunnittelun ja varsinaisen hankintapäätöksen välillä on kulunut aikaa.

Investointiesityksissä onkin arvioitava investoinnin tarpeellisuus ja sen taloudelliset vaikutukset. Investointien suunnittelussa tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomiota investointien aiheuttamien pysyvien käyttötalousvaikutusten arviointiin sekä selvittää tarvittaessa vaihtoehtoiset toteutusmallit.

Etusijalle nostetaan:

1. Kunnan palvelutoiminnan kannalta välttämättömät investoinnit, joiden lykkääminen aiheuttaa tuntuvaa haittaa.
2. Palvelutoiminnan tuottavuutta ja tehokkuutta parantavat investoinnit, jotka maksavat itsensä takaisin
3. Kunnan elinvoimaa selvästi tukevat investoinnit strategian mukaisesti edellyttäen, että arvio elinvoiman vaikutuksesta on tehty.

Kaikkien hankintojen kohdalla tulee arvioida mahdollisesti eteen tulevat hankehaut.

Investointiohjelman toteuman parantamiseksi, talousarviovuodelle 2025 investointiosaan voidaan sisällyttää toteutusmäärärahat ainoastaan investoinneille, joiden osalta:

1. Tarveselvitys, hankesuunnitelma tms. on laadittu
2. Kustannusarvio on olemassa
3. Toteuttamiseen on sisäiset resurssit olemassa

4. Investoinnin toteutus on välttämätöntä tai muusta erityisestä syystä tarpeen
5. Investointi mahtuu investointiohjelmaan

Ensisijaisesti määrärahat osoitetaan vuoden 2024 talousarviossa taloussuunnitelmassa vuosille 2025–2026 kirjatuille investoinneille jatkuvuuden turvaamiseksi.

Kuntarakenteen palvelualue vastaa kaikkien investointien koordinoinnista ja toimittaa kunnanhallitukselle yhteenvedon kaikista investoinneista.

Investoinneista tulee tehdä kirjallinen perusteltu esitys teknisten palveluiden tilapalvelupäällikkö Emmi Huttuselle, sposti emmi.huttunen@juuka.fi ja talouspäällikkö Ilpo Huurinainen sposti ilpo.huurinainen@juuka.fi, 1.10.2024 mennessä.

Käyttötalouteen budjetoidaan investoinnista syntyvät jatkuvan käytön kustannukset (esimerkiksi uuden ohjelmiston hankinnan jälkeiset ylläpitomaksut ja poistot). Investoinnin vaikutukset käyttötalouteen (esimerkiksi jonkin kiinteän kustannuksen lasku tai nousu) ja elinkaarikustannukset tulee huomioida perusteluissa ja käyttötalouden määrärahoissa.

Sisäiset erät

Sisäisinä palveluyksikköinä toimivat mm. Puhtaus- ja ruokapalvelut, talous- ja palkkapalvelut ja Kiinteistötoimen rakennukset (toimitilojen vuokraus)

Sisäisinä palveluyksikköinä toimivien yksiköiden tulot ja menot (sekä sisäiset että ulkoiset erät) tulee budjetoida siten että toimintakate (toimintatulojen ja menojen erotus) on vähintään nolla (tulot = menot). Mikäli toimintaan liittyy poistoja tai muita tuloslaskelmassa toimintakatteen alaisia eräiä, on toimintakatteella pystyttävä kattamaan myös nämä kustannukset.

Sisäisten erien suuruutta saa tarkistaa enintään kustannustason muutosta vastaavasti. Sisäiset erät eivät saa sisältää katetta.

Taloustoimisto antaa tarkentavia ohjeita sisäisten erien budjetoinnista tarvittaessa.

Aikataulu

- Laadintaohjeet kunnanhallituksessa 9.9.2024.
- Valtuustoseminaari 25.9.2024. Paikkana Kivikeskus.
- Lautakuntien ja kunnanhallituksen alaisten palvelualueiden talousarvioesitysten käsittely luottamuselimissä viikoilla 42- 43 (14.10 – 27.10).
  - Kunnanhallituksen alaisten Hallinto- ja Kuntarakennepalvelualueiden talousarvioesitykset käsitellään kunnanhallituksessa.
- Kunnanhallituksen esitys valtuustolle veroprosentista 21.10.2024.
- Kunnanvaltuuston päätös veroprosentista 4.11.2024.
- Veroprosentin ilmoitus verottajalle viim. 17.11.2024.
- Kunnanjohtajan esitys vuoden 2025 talousarvioksi (Kunnanhallituksen talousarviokäsittely) 18.11 - 29.11.2024.
- Kunnanvaltuuston talousarviokäsittely 9.12.2024.
- Talousarvion täytäntöönpano-ohje hallituksessa 16.12.2024.